

คิมกัร กศน.

หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

දික්වීම් කළමනාකරණය.

ชื่อหนังสือ : คัมภีร์ กศน.

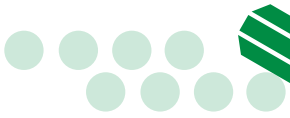
ISBN : 978-974-232-315-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2,000 เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0-2281-5151 โทรสาร 0-2281-0438

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th>

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ้ง
13/14 หมู่ 5 แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร 10160
โทรศัพท์ 0-2869-5322-3

คำนำ

สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ซึ่งประกอบด้วยมาตรา 25 มาตรา เป็นกฎหมายสำหรับให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. และภาคีเครือข่ายดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกับสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาคีเครือข่าย ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สนองเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำเอกสาร ‘คัมภีร์ กศน.’ ขึ้น โดยอธิบายศัพท์อ้างอิงจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ทฤษฎี หลักการ และวิชาการที่เกี่ยวข้อง ให้มีความชัดเจนและนำมาจำแนกคำเป็นหมวดหมู่ บอกความหมายของคำและให้ตัวอย่างความหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

สำนักงาน กศน. ขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษา และคณะทำงานจัดทำสาระหลักการและกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และคณะทำงานหมวดคำศัพท์ทุกหมวดที่ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการจัดทำเอกสาร “คัมภีร์ กศน.” จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้ จักอำนวยประโยชน์ให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคีเครือข่าย ตลอดจนประชาชนที่สนใจนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ต่อไป

(นายอภิชาติ จีระวุฒิ)
เลขาธิการ กศน.

คำนำ

หมวดแนวคิด

● การศึกษา (Education)	1
● การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)	2
● การศึกษาในระบบ (Formal Education)	3
● การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education)	4
● การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education)	5
● การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)	6
● การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education)	7
● การศึกษาทางไกล (Distance Education)	8
● การศึกษาชุมชน (Community Education)	9
● การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐาน (Adult Basic Education)	10
● วิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology)	12
● ศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy)	13
● คิดเป็น (Khit-pen)	14
● การรู้หนังสือ (Literacy)	15
● การเรียนรู้ (Learning)	16
● การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	17
● รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style)	18

	หน้า
● หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Principle of Adult Learning)	19
● การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	20
● การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning: SDL)	21
● การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)	22
● การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning)	23
● การเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning)	23
● การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (Informal Learning)	24
● องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)	25
● เครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network)	26
● การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	27
● สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)	28

หมวดกิจกรรม

● การเทียบโอนผลการเรียน	29
● การประเมินความรู้และประสบการณ์	30
● การเทียบระดับการศึกษา	30
● แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)	31
● โครงการ (Project)	32
● ระบบสะสมผลการเรียน (Credit Bank System)	33
● คู่มือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	33
● การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU)	34

	หน้า
● ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ (Advice Center)	35
● แหล่งการเรียนรู้	36
● สื่อการเรียนรู้	37
● การศึกษาขั้นพื้นฐาน	37
● การศึกษาทางไกลนอกระบบ	38
● การศึกษาตามอัธยาศัย	38
● การประกันคุณภาพการศึกษา	39
● การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	39
● การประกันคุณภาพภายนอก	40
● คุณภาพการศึกษา	40
● มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	40
๔๒ หมวดองค์กรและภาคีเครือข่าย	
● สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	41
● สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร	43
● สถานศึกษา กศน.	45
● ภาคีเครือข่าย	46
● คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร	49
● บุคลากรทางการศึกษา	50
● ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center)	51

	หน้า
● ห้องสมุดประชาชน	52
● ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	53
● ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน	54
● ผู้จัดการเรียนรู้การศึกษาอกระบบ	55
● ผู้จัดการแหล่งการเรียนรู้ตามอัยาศัย	55
● คณะอนุกรรมการภาคีเครือข่าย	55
● คณะกรรมการสถานศึกษาสังกัด กศน.	56
บรรณานุกรม	57

ภาคผนวก

- คณะทำงานจัดทำสาระหลักและการกระบวนการจัดการ
ศึกษาอกระบบการศึกษาตามอัยาศัยและการศึกษา
ตลอดชีวิต 66
- รายชื่อผู้เข้าประชุมปฏิบัติการจัดทำต้นฉบับเอกสาร
“คัมภีร์ กศน.” 68

หมวดหนังสือดี

การศึกษา (Education)

- กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญ
งอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด
ความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม
การสร้างสรรคฺจรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ
การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพ
แวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน
ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ตัวอย่าง : คนไทยมีการศึกษาเฉลี่ย
8.82 ปี ในปี พ.ศ. 2551 ในขณะที่คนอเมริกัน
มีการศึกษาเฉลี่ย 10.50 ปี

การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)

- การศึกษาที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- การศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เกิดจนตาย
- พัฒนาคนให้ได้เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆตามความสามารถของตนเอง เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคม

ตัวอย่าง : สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นนักการศึกษาตลอดชีวิต กล่าวคือ พระองค์ทรงแสวงหาความรู้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทุกรูปแบบ เช่น การประชุมสัมมนา ทัศนศึกษา ทรงบันทึกทุกอย่าง ขณะเสด็จพระราชดำเนินไปยังสถานที่ต่างๆ

การศึกษาในระบบ (Formal Education)

- การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
- เป็นการจัดการศึกษาที่มีหลักสูตร ครูผู้สอน สื่ออุปกรณ์ รูปแบบวิธีการสอน สถานที่ศึกษา

ตัวอย่าง : การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาอกระบบ (Non-Formal Education)

- การศึกษาที่จัดให้กับประชาชน ทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัด พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านพื้นฐาน ทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับความรู้ด้านอื่นๆ เป็นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาอกระบบ มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและ ประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน

ตัวอย่าง : การสอนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือ
ให้อ่านออกเขียนได้ และเข้าใจหน้าที่พลเมือง

การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education)

- การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากประสบการณ์การทำงาน บุคคล ครอบครัวย สื่อมวลชน ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน ไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานศึกษาที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

ตัวอย่าง : เด็กเรียนรู้ เกี่ยวกับภาษาและคำศัพท์ต่างๆ จากโทรทัศน์ จากพ่อแม่

การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)

- ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสม และเนื้อหาวิชาเรียนตามความต้องการ เพราะเชื่อว่ามนุษย์มีความแตกต่าง

- การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน

- การศึกษาทางเลือกจัดได้หลายรูปแบบ ได้แก่ จัดโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล จัดโดยโรงเรียน หรือพ่อครู ปรารักษ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้แก่ผู้เรียน เช่น ศิลปะ การช่าง ด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้านสมุนไพร เป็นต้น

- การศึกษาทางเลือกที่จัดผ่านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้ ผ่านกลุ่มกิจกรรมชุมชน การสืบสานภูมิปัญญา การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร การแพทย์พื้นบ้าน การสาธารณสุข การจัดการปัญหาชุมชน เด็ก และสตรี ฯลฯ

ตัวอย่าง : กิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่อิงกับหลักสูตรรัฐ เสียค่าใช้จ่าย และไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งจัดโดยสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน สถาบันเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น

การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education)

- การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลต่อเนื่องจากฐานความรู้เดิม ในรูปของกิจกรรมการเรียนรู้หรือหลักสูตรการเรียนรู้ ประเภทมีหน่วยกิตและไม่มีหน่วยกิตซึ่งมิใช่การศึกษาตามระบบปกติ การศึกษาต่อเนื่อง เป็นได้ทั้งการฝึกอบรมด้านอาชีพ การยกระดับฝีมือในการทำงาน รวมทั้งหลักสูตรการพัฒนาตนเองเพื่อการทำงาน และการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหา

- การศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความจำเป็นของบุคคลต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา

- การจัดการศึกษาต่อเนื่อง มีหลายรูปแบบ เช่น การจัดการศึกษาหลังการรู้หนังสือ การศึกษาเพื่อการเทียบโอน การศึกษาเพื่อการมีรายได้ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาเพื่อส่งเสริมความสนใจส่วนบุคคล การศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอนาคต

ตัวอย่าง : 1. นายบุญถม รู้สึกดีใจที่สามารถอ่าน และเขียนชื่อตนเองได้ แต่เขากลัวจะลืม จึงสมัครเรียนต่อในระดับประถมศึกษา และตั้งใจจะเรียนเพาะเห็ดที่กศน.อำเภอ ไกลบ้านด้วย เพราะจะช่วยให้เขามีรายได้เพิ่ม

2. นางสาวจินตนาทำงานเป็นพนักงานพิมพ์ดีดในบริษัทแห่งหนึ่งมาเป็นเวลานาน อยู่มาวันหนึ่งผู้จัดการบอกว่าแผนกธุรการจะเปลี่ยนไปใช้คอมพิวเตอร์แทนเครื่องพิมพ์ดีด ทำให้นางสาวจินตนาตัดสินใจไปเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อจะได้ไม่ตกงาน

การศึกษาทางไกล (*Distance Education*)

- การจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อโปรมณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อบุคคล เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองเป็นหลัก ไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา บริการได้อย่างกว้างขวาง มีความคล่องตัวและยืดหยุ่น

- การจัดการศึกษาทางไกล มีหลายรูปแบบ เช่น การจัดการศึกษาพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพ การพัฒนาสังคมและชุมชน ผ่านรายการวิทยุโรงเรียน โทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม การหาความรู้โดยวิธี e-Learning โดยผ่านทางระบบออนไลน์ ทางอินเทอร์เน็ต สื่อประสม เป็นต้น

ตัวอย่าง : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาชั้นในรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา

การศึกษาชุมชน (Community Education)

- การศึกษาเพื่อเข้าใจสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของชุมชน ลักษณะผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน ค่านิยม ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ตลอดจนสภาพปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้แก่คนในชุมชน
- การทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ความตระหนักที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน และความมั่นใจในการพึ่งตนเอง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวอย่าง : ก่อนที่ครูวีรวรรณ จะจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลศรีโพธิ์ ครูวีรวรรณจะต้องสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนในทุกๆด้าน ทรัพยากรในท้องถิ่น ตลอดจนสภาพปัญหาของ

หมู่บ้าน ซึ่งพบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ต้องการมีรายได้เสริม และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ครูวีรวรรณ จึงตัดสินใจเปิดสอนวิชาชีพจักสานให้กับผู้สูงอายุ

การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐาน (Adult Basic Education)

- การศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาขั้นต้นสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อการรู้หนังสือและการมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข สำหรับสังคมที่ก้าวหน้าการศึกษาขั้นพื้นฐานของทั้งเด็กและผู้ใหญ่อย่อมจะเพิ่มสูงขึ้น เช่น มีการศึกษาครอบคลุมถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

- “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาดังนั้น จึงครอบคลุมจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่จะเป็นการศึกษาสำหรับเด็กหรือผู้ใหญ่เพราะไม่มีการแบ่งแยกการศึกษาตามวัยของผู้เรียน แต่แบ่งตามประเภทของการจัดเป็นการศึกษาในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย

- การศึกษาประเภทนอกระบบอาจจัดให้ยืดหยุ่นตามสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลซึ่งรวมถึงผู้ใหญ่ได้ ในจุดเน้นของหลักสูตรคือ การให้ความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

ตัวอย่าง

หลักสูตรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ขั้นพื้นฐาน เช่น

- หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 1, 2 และ 3 พุทธศักราช 2511 และหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 พุทธศักราช 2513

- หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งเริ่มใช้ พ.ศ. 2515 และใน พ.ศ. 2531 ได้มีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่เป็นระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

วิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology)

- การนำ หลักการ และวิธีการสอนผู้ใหญ่ ผสมผสานกับ วิทยาการทางการแพทย์และทางสังคม มาเป็นแนวทางการจัดการเรียน การสอนให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลทำให้สามารถ ปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้
- การจัดการศึกษาและการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพและมีคุณภาพ สามารถเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของสังคมได้
- การเตรียมตัวก่อนการเป็นผู้สูงอายุและการให้ความรู้หลังวัย สูงอายุ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถปรับตัวได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของ ผู้สูงอายุ เช่นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นต้น

ตัวอย่าง : ลุงสมาน อายุ 65 ปี อยากใช้อินเตอร์เน็ตเป็น เพราะ อยากเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ อี-เมล ให้หลานชายที่ทำงานอยู่ ประเทศสวีเดน จึงไปสมัครเรียนที่ กศน. เขตบางซื่อ ครูปรานีจึงต้องสอน พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ลุงสมานสามารถโต้ตอบ และส่งข้อความ ของจดหมายได้

ศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy)

- แนวทางในการจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนผู้ใหญ่ ด้วยการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่
- ผู้ใหญ่สามารถชี้นำตนเองได้หากจัดสภาพการเรียนรู้ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน
- วิธีการช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ตามบทบาทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เรียนรู้จากประสบการณ์ กระบวนการแก้ปัญหาเพื่อการตัดสินใจ การค้นคว้า การฝึกอบรม และการพัฒนา

ตัวอย่าง : นางคำปิ่น อายุ 50 ปี เป็นชาวนา ว่างจากการทำนาอยากมีรายได้พิเศษ ครูสร้อยทิพย์ ทราบข่าว จึงชักชวนมาเรียนวิชาอาชีพระยะสั้น ก็ประสบผลสำเร็จ เพราะเป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการรู้ หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง

คิดเป็น (Khit-pen)

ดร.โกวิท วรพิพัฒน์และคณะ ได้ประยุกต์แนวความคิดในเรื่อง “คิดเป็น” และนำมาเป็นเป้าหมายสำคัญในการให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา

- การวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาคำตอบหรือทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา คิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือหาทางเลือกเพื่อนำไปปฏิบัติ
- รู้จักคิดเพื่อแก้ปัญหา ด้วยการกระทำอย่างเหมาะสมและพอดี

ตัวอย่าง : ประชาชนชาวบ้าน คุณลุงประยงค์ รณรงค์ แห่งชุมชนบ้านไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นตัวอย่างของคน “คิดเป็น” เพราะลุงประยงค์ ใช้หลักความคิดที่เชื่อมโยง คิดแยกแยะ หาความชัดเจน เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการนำไปปฏิบัติ และทดลองความรู้ที่หามาได้ ก่อนการยืนยันเสมอ แนวคิดนี้ทำให้ลุงประยงค์เป็นแกนนำสำคัญที่ทำให้ชุมชนไม้เรียง เป็นชุมชนตัวอย่างหนึ่งที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมพอดีกับบริบทของชุมชน สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การรู้หนังสือ (Literacy)

- ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดๆ โดยอ่านและเขียนข้อความง่ายๆ ได้
- ผู้รู้หนังสือ คือ ผู้ที่สามารถเข้าใจได้ทั้งการอ่าน การเขียน ข้อความง่ายๆ และการคิดคำนวณที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- การเรียนรู้หนังสือ การคำนวณตัวเลข และทักษะที่จำเป็นต่อชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาตนเองและประเทศ และเป็นสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับ

ตัวอย่าง : ชาวมอแกนเป็นชนกลุ่มหนึ่ง มีอาชีพทำประมง อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา อ่านพูดและเขียนภาษาไทยไม่ได้ กศน. อำเภอดูริ จึงได้จัดทำโครงการสอนภาษาไทยแก่ชาวมอแกน เพื่อให้ชาวมอแกนสามารถพูดภาษาไทยและสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้

การเรียนรู้ (Learning)

- การรับรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเมื่อบุคคลเกิดปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- การลงมือปฏิบัติหรือฝึกในเรื่องหนึ่ง เรื่องใด ซึ่งอาจเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น พัฒนาการของเด็ก การปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเรียนรู้ในสภาพที่มีการจัดการโดยบุคคล หรือสื่อต่างๆ

สิ่งที่เกิดตามมาจากการเรียนรู้ คือเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิบัติ เป็นเรื่องที่เกิดเฉพาะกับบุคคล ตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้ใช้ระยะเวลาตามความยากง่าย มักได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ตัวอย่าง : ทารกเรียนรู้การพูดจากการเลียนเสียงพ่อแม่ พี่เลี้ยง หรือคนงานที่ผ่านงานกลึงจะเรียนรู้งานนั้นได้เร็ว

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (*Lifelong Learning*)

การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ตลอดช่วงชีวิตของผู้นั้น อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญา โดยครอบคลุมการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคม

ตัวอย่าง : ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม ผู้ซึ่งเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง จากการปลูกมันสำปะหลังชนิดเดียวกว่า 200 ไร่ จนมีหนี้สินแทบล้มละลาย มาเป็นการทำวนเกษตร จนประสบความสำเร็จอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ คิดไป ทำไป วิเคราะห์ และเรียนรู้ตลอดเวลา

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style)

รูปแบบการเรียนรู้ เป็นวิธีการคิดและเรียนรู้ของบุคคลซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยบูรณาการลักษณะทางกายภาพ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดปรากฏให้เห็นว่า คนแต่ละคนเรียนรู้ได้ดีที่สุดอย่างไร และรูปแบบการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนได้

ตัวอย่าง

นายประโยชน์ เป็นบุคคลที่สามารถจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่นางสาวสุรีย์ เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดหากได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา พนวกกับการได้สนทนาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลทั้งสองมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

หลักการเรีงนรู้ของผู้ใหญ่ (*Principle of Adult Learning*)

ผู้ใหญ่เมื่อมีอายุมากขึ้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จึงควรต้องคำนึงลักษณะของผู้ใหญ่ เพื่อที่จะได้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมและบรรลุตามวัตถุประสงค์

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) จัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง ที่เน้นหลักการเรียนของผู้ใหญ่ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนสามารถกำหนดประเด็นเพื่อจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลและรายงานกลุ่มด้วยตนเอง รวมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และสามารถศึกษาวิชาเสริมต่างๆ ได้ตามความต้องการ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับผู้เรียน ตามความสนใจ ความสามารถทางปัญญา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน

ตัวอย่าง : ครูสายใจ นำการตัดไม้ทำลายป่ามาเป็นเนื้อหาในการเรียนรู้ในการพบกลุ่มเพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายและเรียนรู้ที่จะค้นคว้าและหาแนวทางการป้องกัน และแก้ปัญหาร่วมกัน

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning: SDL)

- กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด อย่างมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนและประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งทำด้วยตนเอง หรือขอความช่วยเหลือผู้อื่นก็ได้
- การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การอ่าน การอภิปราย การเขียน การเสาะหาความรู้โดยการสัมภาษณ์ การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ เรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม สื่อต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง : นางสาวอังคณาอยากรู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายชีวิตประจำวัน จึงไปห้องสมุด ค้นหาหนังสือเกี่ยวกับกฎหมายมาอ่าน ทำให้เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง เกิดความสงสัยหลายเรื่อง จึงตัดสินใจไปหานิติกร (นักกฎหมาย) ที่สำนักงาน เพื่อสอบถามข้อข้องใจ

การเรียนรู้จากประสบการณ์ (*Experiential Learning*)

- การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ขึ้น
- การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากความรู้สึกรับรู้ของบุคคลเมื่อได้ทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และผู้นั้นสังเกตแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลสะท้อนสิ่งที่ได้จากการ สังเกตและนำการสังเกตมาประมวลสร้างเป็นแนวคิดต่างๆ เป็นทฤษฎีหรือ กฎเกณฑ์ของตนเอง สุดท้ายผู้เรียนจะนำผลสรุปของสิ่งที่เรียนรู้ไปทดลอง ใช้กับสถานการณ์ใหม่ที่ต่างออกไป (Active experimentation) และ หมุนเวียนอยู่ในวงจรการเรียนรู้

ตัวอย่าง

ครูวันเพ็ญจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหาฝนแล้งใน ชุมชน โดยให้ผู้เรียนดูวิดีโอทัศน์เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับความรู้ใหม่บูรณาการกับประสบการณ์เดิมทำให้เห็นเป็นรูปธรรม ชัดเจนขึ้น และแจกใบงานกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปราย ระดมความคิดเห็นร่วมกันจากการดูวิดีโอทัศน์ โดยครูวันเพ็ญจะช่วยเสริม สนับสนุนแนวคิดที่ผู้เรียนเสนอมา เพื่อให้ผู้เรียนได้นำแนวคิดนั้นไปทดลอง ใช้เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต และเพื่อเตือนสติในการ ดำรงชีวิต เป็นต้น

การเรียนรู้โดยบังเอิญ

(Random or Incidental Learning)

การเรียนรู้โดยบังเอิญ เป็นผลพลอยได้จากการประสบเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลเข้าไปสัมผัสและรับรู้โดยมิได้เจตนา

ตัวอย่าง

ลุงบุญมี ไปร่วมงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ในหมู่บ้าน ระหว่างนั้นมีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรทางโทรทัศน์ ซึ่งลุงบุญมีก็ได้รับชมรายการนั้นระหว่างรับประทานอาหาร ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องการเมืองจากรายการดังกล่าว

การเรียนรู้แบบเปิด *(Open Learning)*

- เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสทางการศึกษาโดยยึดปรัชญาการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียน เวลา และสถานที่ตลอดจนสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหลักสูตรที่จัดมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน และเลือกวิธีการเรียนแบบชั้นเรียนหรือแบบอื่นๆ โดยการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวอย่าง : การเรียนรู้แบบเปิด เช่น การเรียนทางไกลจากหน่วยงาน กศน.หรือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งผู้เรียนที่มีงานทำแล้ว เห็นว่าเหมาะสมกับคนที่ค่อนข้างมีเวลาจำกัดในการเข้าชั้นเรียน การเลือกเรียนวิชาเฉพาะจากฟรีเว็บไซต์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเร่ร่อน เป็นต้น

การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (Informal Learning)

- การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ ได้รับความรู้อย่างไม่รู้ตัว โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สื่อบุคคล ฯลฯ สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ เช่น การดูละครทางโทรทัศน์เพื่อการผ่อนคลาย อ่านหนังสือ ดูรายการที่ให้ความรู้ที่จัดขึ้นทางโทรทัศน์ ฟังข่าววิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ การท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นับตั้งแต่การเลือกที่จะเรียนรู้ หรือไม่เรียน จะเรียนรู้เรื่องใด ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

ตัวอย่าง : นายเจนวิทย์ อภิขัยนันท์ ได้รางวัลชนะเลิศเป็นสุดยอดแฟนพันธุ์แท้แสดมบี้ไทย ในรายการแฟนพันธุ์แท้ ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 เนื่องจากเป็นผู้ที่สนใจและเรียนรู้เกี่ยวกับแสดมบี้มาเป็นเวลานาน จนเป็นงานอดิเรกที่ทำรายได้และสร้างชื่อเสียงแก่เขาเป็นอย่างมาก

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่สมาชิกในองค์กรมีวัฒนธรรมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการทำงานให้บรรลุจุดหมาย และมีค่านิยมในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร

ตัวอย่าง

บริษัทฮอนด้า โซนี่ ไอบีเอ็ม โมโตโรล่า และซีพี เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และองค์กร เป็นต้น

เครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network)

- การประสานแหล่งความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อรับและส่งหรือถ่ายทอดความรู้ประเภทต่างๆ ไปยังประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- การจัด และเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อขยายบริการการศึกษา แลกเปลี่ยนและกระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสารไปสู่วงกว้างได้รวดเร็ว
- การถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ ทั้งที่เป็นภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับชุมชน

ตัวอย่าง : สถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชนภาคใต้ จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้การบริการสุขภาพชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพ วัฒนธรรม วิถีชีวิต การศึกษาและด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนในภาคใต้ รวมทั้งขยายเครือข่ายการดำเนินงานไปสู่ภาคอื่นๆ

การจัดการความรู้ (Knowledge Management)

- กระบวนการรวบรวม การจัดระบบ การแลกเปลี่ยน และการประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์กร โดยการพัฒนาจากระบบข้อมูลไปสู่สารสนเทศ เพื่อก่อให้เกิดความรู้และปัญญา ซึ่งจะทำให้ทุกคนในองค์กรมีความสามารถ เข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การคิดวิเคราะห์ และการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตัวอย่าง : 1. การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่ลูกค้า ผู้เรียน ผู้รับบริการ

2. การจัดกลุ่มคนในหน่วยงานให้ได้มีโอกาสทำงาน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และมีการส่งเสริมให้รางวัลหรือยกย่อง เพื่อให้มีการแบ่งปันข้อมูล และป้องกันมิให้มีการปิดบังข้อมูล

3. กระบวนการค้นหาและส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษ และทักษะที่เป็นหัวใจของความสำเร็จขององค์กร โดยใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้บุคลากรอยู่ในองค์กรได้นาน

สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

สังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในฐานะเป็นผู้เรียน และในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอด ดังนั้น สังคมแห่งการเรียนรู้จึงมีแหล่งวิทยาการ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับชุมชนอื่น ตลอดจนการจัดบริการของหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนและองค์กรชุมชนมีศักยภาพในการจัดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการทางการศึกษาในชุมชนนั้นๆ

ตัวอย่าง

ชาวบ้านบ้านสามขา หมู่ที่ 6 ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ร่วมกันเรียนรู้ วิธีคิด วิธีการ และระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การวิเคราะห์ และจัดทำแผนแม่บทชุมชน มีการเรียนรู้จากกองทุนต่างๆ ของหมู่บ้านรวม 39 กองทุน มีกิจกรรมของกลุ่มเด็กและเยาวชน ร่วมกับผู้นำและคนในชุมชนมากมาย โดยมีโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูล สถานที่ฝึกอาชีพและสถานที่เรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

หมวดกิจกรรม

การเทียบโอนผลการเรียน

การนำผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และ/หรือ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย ความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต มาขอรับการประเมินเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของ ผลการเรียนรู้ในหลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่ เพื่อยกเว้น การเรียนในสาระหรือวิชานั้นๆ การเทียบโอนมี 2 วิธี คือ

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษาที่ต้อง มีเนื้อหาสอดคล้องกับหมวดวิชาที่ขอเทียบโอน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และต้องได้ค่าระดับผลการ เรียนตั้งแต่ 1 ขึ้นไป

2. การประเมินความรู้และทักษะ ประสบการณ์เป็นการประเมินความรู้และประสบการณ์ ที่เกิดจากการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกงาน การ ประกอบอาชีพ มาเป็นผลการเรียนโดยผ่านการ ประเมินจากคณะกรรมการด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

การประเมินความรู้และประสบการณ์

เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของบุคคลที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยการรวบรวมหลักฐานและนำมวลประสบการณ์และความรู้นั้นมาตัดสินค่าตามระดับความสามารถที่ได้กำหนดไว้แล้วในมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การยอมรับความรู้และประสบการณ์หรือเทียบโอนเป็นหน่วยกิตหรือผลการเรียนโดยใช้เครื่องมือประเมินในหลายรูปแบบ

การเทียบระดับการศึกษา

กระบวนการที่บุคคลนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมาขอรับการประเมินเพื่อเทียบเท่าการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่ดำเนินการเทียบระดับการศึกษาที่ได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการ

แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

เป็นแฟ้มที่จัดเก็บผลงานดีเด่นจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์
การทำงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนความสามารถที่แท้จริง
ของผู้เรียน

โครงการ (Project)

เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียนเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองโดยร่วมกันสำรวจ วางแผน ศึกษาเรียนรู้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่สรุปและรายงานผลการเรียนรู้ รวมทั้งเผยแพร่ผลการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ระบบสะสมผลการเรียน (Credit Bank System)

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถสะสมผลการเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของตนเองที่ได้ศึกษาจากในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย หรือจากประสบการณ์การเรียนรู้ในวิถีชีวิต เพื่อใช้ ประโยชน์ในการศึกษาของตนเองหรือนำไปเทียบโอนสู่ระบบการศึกษา

คู่มือส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป็นหลักฐานที่หน่วยงาน กศน.ออกให้กับผู้เรียนที่มีความประสงค์ จะเข้ารับการศึกษตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหลักสูตรระยะ สั้นกับภาคีเครือข่ายของ กศน.เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาแก่ภาคี เครือข่ายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU)

การทำข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยระหว่างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงาน/สถานศึกษา
ของ กศน.

ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนํา (Advice Center)

เป็นศูนย์ให้บริการคำปรึกษา แนะนําแก่ประชาชนที่สนใจเข้ารับบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้บริการสื่อในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสารสนเทศ เพื่อให้ผู้รับบริการมีข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน สามารถเลือก และตัดสินใจได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตนเอง

แหล่งการเรียนรู้

เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่สนับสนุนให้ผู้เรียนและ
ผู้รับบริการ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตาม
อัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวดเร็ว กระตุ้นให้ผู้เรียน ผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ต่อเนื่องตลอดเวลา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาทางไกลนอกระบบ

เป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อบุคคล เครื่องช่วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดยมุ่งให้ผู้เรียน ผู้รับบริการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก ไม่มีข้อจำกัดเรื่อง สถานที่ และเวลา โดยอาจจัดให้มีการพบกลุ่ม พบวิทยากร พบอาจารย์ที่ปรึกษา หรือรวมกลุ่มจัดกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร อย่างหนึ่งก็ได้

การศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคล สามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความ ต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของบุคคล

การประกันคุณภาพการศึกษา

เป็นกระบวนการบริหารจัดการการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน/ผู้รับบริการทางการศึกษาว่า การดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียน/ผู้รับบริการมีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กำหนด

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เป็นกระบวนการบริหารจัดการ การประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นๆ

การประกันคุณภาพภายนอก

การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าว รับรองเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

คุณภาพการศึกษา

ผลการจัดการศึกษาที่บุคคลทุกระดับหน่วยงาน และทุกฝ่าย ร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ ต่างๆ อย่างครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตร

มาตรฐานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการ ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถาน ศึกษา กศน.ทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพ การศึกษา

หมวดองค์กรและ

ภาคีเครือข่าย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” เป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
2. จัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ
3. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการศึกษา บุคลากร และระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

5. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่น รวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทย์โทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน

7. ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8. ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงาน กศน. มีเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการ กศน.” ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.จังหวัด หรือ สำนักงาน กศน.กทม.” เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นหน่วยงานการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการ ของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กทม. และมีอำนาจหน้าที่บริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภายในจังหวัด/กทม. ดังนี้

1. จัดทำยุทธศาสตร์เป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษาชาติ แผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามสภาพของท้องถิ่นและชุมชน
2. ศึกษาวิเคราะห์วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. วิเคราะห์ จัดตั้ง จัดสรร เงินงบประมาณให้แก่สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย
5. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบตามกฎหมายกำหนด

6. ส่งเสริม สนับสนุนการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา

7. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

8. ระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

9. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

10. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และภาคีเครือข่าย

11. ส่งเสริม สนับสนุน ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานนโยบายพิเศษของรัฐบาล และงานส่งเสริมความมั่นคง ของชาติ

12. กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

13. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงาน กศน.จังหวัด/กรุงเทพมหานคร มีผู้อำนวยการสำนักงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และมีฐานะเป็นผู้บริหารการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานดังกล่าว

สถานศึกษา กศน.

สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
มี 964 แห่ง ดังนี้

1. สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 แห่ง เรียกโดยย่อ
ว่า กศน.เขต

2. สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด จำนวน 877 แห่ง เรียกโดยย่อว่า
กศน.อำเภอ

3. สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 37 แห่ง เช่น สถาบันพัฒนาการ
ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาค เรียกโดยย่อว่า สถาบัน
กศน.ภาค

สถานศึกษา กศน. ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน
และจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่าย
โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีบทบาท และอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน

ภาคีเครือข่าย

บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ องค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่นที่มีได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีส่วนร่วมหรือมีวัตถุประสงค์ใน การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตัวอย่าง : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยได้ลงนามความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดฝึก อบรมพนักงานราชการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร

นอกจากนี้ ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นใน ลักษณะของเครือข่าย หรือ พันธมิตร หรือ หุ่นส่วน ย่อมขึ้นอยู่กับระดับ ของความร่วมมือ ดังนี้

1. การประสานงาน (Coordination) หมายถึง วิธีซึ่งคน จำนวนมาก มาร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตกลงกันได้ โดยกำหนดกิจกรรมต่างๆ ออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบ ปฏิบัติด้วยความสมัครใจ สมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพที่สุด หรืออาจ กล่าวได้ว่า การประสานงาน หมายถึง การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อให้งาน หรือกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบาย ขององค์กรนั้นอย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพ

2. ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง ความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ตามเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงานความร่วมมือจะเป็นการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น “เจ้าของหรือเจ้าภาพ” งานหรือกิจกรรมนั้นๆ แล้วขอให้ฝ่ายอื่นเข้าร่วม มีลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้งๆไป ไม่มุ่งความต่อเนื่องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม แต่มุ่งจะให้กิจกรรมนั้นๆ แล้วเสร็จตามความต้องการของฝ่ายเจ้าของงาน

ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือด้วยความสมัครใจ แม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรง อาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้ แม้กระทั่งอาจให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา

3. การทำงานร่วมกัน (Collaboration) หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือองค์กรตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป มาทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม และรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตามโครงสร้างที่มีอยู่ในองค์กร รวมทั้งเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ปฏิบัติงานต่างก็เกิดความพอใจในการทำงานนั้น

4. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่สมาชิกทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กร มาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ

การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาออกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร

เป็นคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 15 มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับภาคีเครือข่าย ตลอดจนติดตามการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ และท้องถิ่น

คณะกรรมการในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เลขานุการ กศน. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน 8 คน เป็นกรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยมีผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. กทม. เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการในจังหวัดอื่นๆ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัด เกษตรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด แรงงานจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด นายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน 8 คน เป็น กรรมการ ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนที่ เกี่ยวข้องกับงานการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่ ของจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน และให้ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

บุคลากรทางการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการ ศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัด กระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาและ ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center)

เป็นหน่วยจัดกิจกรรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่รวบรวมความรู้และข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของสังคมที่ทุกคนมีสิทธิเข้าศึกษา ค้นคว้าได้ ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนและประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับนักศึกษา กศน.และประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น

ห้องสมุดประชาชนในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

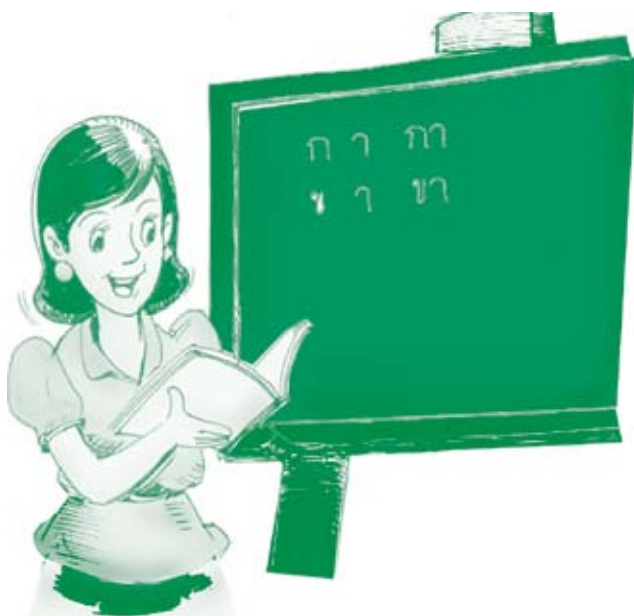
1. ห้องสมุดประชาชนจังหวัด
2. ห้องสมุดประชาชนอำเภอ
3. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
4. ห้องสมุดประชาชนที่เรียกชื่ออย่างอื่น

เช่น ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เป็นผู้ปฏิบัติงานในลักษณะประจำ ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามที่สำนักงาน กศน.กำหนดและอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่โดยได้รับค่าตอบแทนตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

เป็นพนักงานราชการทั่วไป ตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษา
นอกโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามภารกิจเฉพาะกลุ่มเป้าหมายและ
พื้นที่

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่ายให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับ
ผิดชอบ

ผู้จัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ

ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาและการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้ลงทะเบียนรับการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบทุกหลักสูตร

ผู้จัดแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ตามกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามอรรถยาศัยแบบยืดหยุ่น ซึ่งอาจดำเนินการโดยบุคลากรของ กศน.หรือบุคลากรอื่น

คณะกรรมการภาคีเครือข่าย

เป็นอนุกรรมการของคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการดังกล่าว ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจำนวนอนุกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นตำแหน่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎกระทรวง

คณะกรรมการสถานศึกษาสังกัด กศน.

เป็นคณะบุคคลที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ของสังคมและ
ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นั้นๆ ที่มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์
พันธกิจ วางแผนการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยของสถานศึกษา ซึ่งจำนวนคณะกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์
วิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นตำแหน่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่
เป็นไปตามกฎกระทรวง

- กมล สดประเสริฐ และสุนทร สุนันท์ชัย. 2540. การศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540. (เอกสารอัดสำเนา)
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2537. การศึกษาต่อเนื่อง : นโยบายทางเลือกใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ครูสภา ลาดพร้าว.
- _____. 2537. นโยบายการส่งเสริมการรู้หนังสือไทย. ม.ป.ท.
- _____. 2537. ประสบการณ์การจัดการศึกษานอกโรงเรียน อดีตถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : รั้งษ์การพิมพ์.
- _____. 2544. 22 ปี กศน. ... สู่การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. 2538. สารานุกรมการศึกษาตลอดชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา ลาดพร้าว.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. “คิดเป็นคือคิดพอเพียง” วารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้. มีนาคม 2550, หน้า 9– 11.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ์. 2544. การศึกษาผู้ใหญ่ : ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2541. รายงานการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการใช้ตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ของกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่บางประเภท. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษา ผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. 2548. เอกสารคำสอน วิชา 177521 : Learning Process and Teaching Methodology for Adults. (อัดสำเนา)
- ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 469 402 หลักการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่ Adult Learning and Teaching. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุมพล หนูสง และคณะผู้จัดทำ. 2544. **ปรัชญาคิดเป็น**. (หนังสือรวบรวม คำบรรยายและบทสัมภาษณ์ โกวิท วรพิพัฒน์ ในโอกาสต่าง ๆ). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. “คิดเป็น : เพื่อนเรียนรู้สู่อนาคต” **วารสาร กศน. เพื่อนเรียนรู้**. มีนาคม 2550, หน้า 12–16.

นฤมล ดันธสุเรษฐ. “การเรียนรู้แบบเปิด” **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในพระบรมมหาราชวังเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ**. 2547. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประทีป แดงเลียน. ม.ป.ป. **การประยุกต์เทคนิคฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพของการฝึกอบรมนครปฐม**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 4/ก 3 มีนาคม 2551.

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. 2550. รายงานการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนา ภาวะพลัดพลังของผู้สูงอายุไทย” **Arranging Lifelong Education and Learning for the Thai Elderly in order to Create the Development of Active Aging**) ชุดโครงการวิจัยด้านวัยผู้สูงอายุ ของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2 มีนาคม 2550.

ราณี รัชพงษ์. 2547. “การเรียนรู้จากประสบการณ์” **สารานุกรมศึกษาศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในพระบรมมหาราชวังเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ**. กรุงเทพฯ : คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545. **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.**

กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สนอง โลหิตวิเศษ. 2544. **ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ.**

กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
(เอกสารอัดสำเนา)

สนอง โลหิตวิเศษ และสุนทร สุนันทชัย. 2548. **การศึกษาตลอดชีวิต.**

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สมคิด อัสระพัฒน์. 2538. **รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย.** กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

_____. 2543. **การสอนผู้ใหญ่.** กรุงเทพฯ : จรัญสนิทวงศ์ การพิมพ์.

สมชาย บำรุงทรัพย์ และ ณัฐวิภา. 2543. **รวมกฎหมายท้องถิ่น.** ปทุมธานี : บริษัทสกายบุคส์ จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2537. **รายงานการสำรวจการอ่านเขียนของประชากร พ.ศ. 2537.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. **รายงานผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้ของประชากร พ.ศ. 2538.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. **ม.ป.ป. สำมโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543,2545.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. **ม.ป.ป. การรู้หนังสือ : บันไดสู่อิสรภาพ นิยามและการประเมินของนานาชาติ.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2549. **คู่มือแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

_____. **ม.ป.ป. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินติ้ง.

- _____. 2550. **แนวปฏิบัติการจัดการศึกษานอกโรงเรียนโดยใช้คูปองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพฯ : รัชการพิมพ์.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์ และคณะ. 2548. **การศึกษาทางเลือก : โลกแห่งการเรียนรู้ร่นอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย, ผู้แปลและเรียบเรียง. 2549. **การเรียนรู้หนังสือ : บันไดสู่อิสรภาพ นิยามและการประเมินของนานาชาติ**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. (<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=104325> วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550.)
- สุมาลี สังข์ศรี. 2543. **ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. 2543. **รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2544. **จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ : วีระป้อม วรรณกรรม.
- อาชัญญา รัตนอุบล. 2540. **กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษาออกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นดา นพคุณ. 2543. “การศึกษาตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21” **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ฉบับที่ 3 มิถุนายน 2543.
- _____. 2527. **การเรียนรู้การสอนผู้ใหญ่เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- _____. 2528. **แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่อง คิดเป็น**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.

- Brookfield, S.D. 1984. “Self – Directed Adult Learning : A Critical Paradigm”. **Adult Education Quarterly**. 35(2) : 59–71.
- Brundage, Donald H Dorothy MacKeracher. 1980. **Adult Learning Principles and Their Application to program Planning**. Ontario: Ministry of Education.
- Chantavanich, Amrung. 2006. “An Address of Secretary – General of the Office of Education Council” at **The 2006 Education Forum for Asia**, October 21, 2006. Beijing : People’s Republic of China.
- Dewey, John. 1938. **Experience and Education**. New York : Collier Books.
- Ewery, Alan W. 1987. **Outdoor Adventure Pursuits : foundations, Models Theories**. Columbus. OH : Publishing Horizons, Inc.
- Farmighetti, Robert. et al (ed). 1999. **The Word Almanac and Book of Facts 2000**. Wahwah, New Jersey : Primedia Reference Inc.
- Faure. 1972. **Learning to Be**. Paris : UNESCO.
- Griffin, C. 1983. **Curriculum theory in Adult lifelong Education**. London : Crom Helm.
- Johnstone, John W.C. and Ramon Rivera. 1965. **Volunteers for Learning : A Study of the Educational Pursuits of American Adults**. Chicago : Aldine.
- Johnson, D.W. and Frank P. **Johnson**. 1996. **Joining Together : Group Theory and Group Skill**. New Jersey : Prentice–Hall, Inc. Englewood Cliffs.
- Knowles, M.S. 1970. **The Modern Practice of Adult Education : Andragogy vs. Pedagogy**. New York : Association Press.

- Knowles, M.S. 1975. **Self- Directed Learning: A Guide for Learner and Teacher.** New York : Association Press.
- Kolb, David A. 1984. **Experiential Learning: Experience as Source of Learning and Development.** New Jersey : Prentice – Hall.
- Kolb, D.A., and Fry,R. 1975. “Towards and Applied Theory of Experiential Learning,” in C.L. Cooper (ed.) **Theories and Group Processes.** London : John Wiley and Sons.
- Kolb, David Irwin M. Rubin and Jame M. McIntyre. 1984. **Organizational Psychology : an Experiential Approach.** New Jersey : Prentice– Hall.
- Lewin, K.A. 1935. **Dynamic Theory of Personality.** New York : Mcgraw – Hill.
- Leowarin Srisawang. 2006. **Non-Formal Education in Thailand.** Bangkok : Office of the Non-Formal Education Commission.
- Merriam, S.B and R.G. Brockett. 1997. **The Profession and Practice of Adult Education : an Introduction.** San Francisco : Jossey – Bass.
- Page, G Terry and Thomas, JB. 1980. **International Dictionary of Education.** Cambridge MA : The MIT Press.
- Priest, Simon and Michael A. Gass. 1997. **Effective Leadership in Adventure Programming.** Champaign, IL : Human Kinetics.
- R.H. Dave. 1976. **Foundation of Lifelong Education.** Paris : UNESCO.
- Skager, R. 1977. **Curriculum Evaluation for Lifelong Education.** Toronto : Pergamon Press.
- Smith, Rogert M. ; George F. Aker and J.R. Hidd. 1970. **Handbook of Adult Education.** New York : MacMillan Publishing.

- Suwanpitak Sombat and Sugsri Sumalee. 2007. “Policy and Practices for the Promotion of Lifelong Learning in Thailand”, **International Expert Meeting On Education : Policies from a Lifelong Learning Perspective in Promoting EFA**. Tokyo, Japan, 9-12 October 2007.
- The Adult and Continuing Education of Korea. 2007. **Finding Places for Asian Lifelong Education in Globalizing World**. International Conference 2007. Seoul, Korea.
- UNESCO. 1970. **An Introduction to Lifelong Education**. Paris : UNESCO.
- UNESCO. 2006. **Education for All–Literacy for Life Global Monitoring Report 2006.**, (UNESCO Education Sector Position Paper, UNESCO, Paris)
- UNESCO. 2004. **Literacy Assessment and Monitoring Programmer (LAMP)**. (Draft).
- _____. **The Plurality of Literacy and Its Implication of Policies and Programmes**, (UNESCO Education Sector Position Paper, UNESCO, Paris)
- Vella, Jane. 2002. **Learning to Listen Learning to Teach : the Power of Dialogue in Educating Adults**. (Revised Edition). United State of America : John Wiley & Son, Inc.
- World Bank. 2002. **Lifelong Learning in the Global for Developing Countries**. OECD : The World Bank Education.
- <http://www.acenet.edu/catec/home.html>.
- <http://www.dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/intormak.html>.
- <http://www.dnfe5.nfe.go.th/ilp/liciti/si3.html>.
- <http://www.infed.org/b-explrn.htm>
- <http://www.mbs.mut.ac.th/paper/pdf/32.pdf>
- <http://www.nrru.ac.th/preelearning/rungrot/page10009.asp>

<http://www.once.go.th/Act/6.32/page01003.htm>
<http://www.seameo.org/vl/teched/techno.htm>
<http://www.thaichicaco.net/Elearn/learning.html#proj>
[http://www.thai-folksy.com/FolkDat/S-Kkotai/Ancient-Gold/
02-Litature.htm](http://www.thai-folksy.com/FolkDat/S-Kkotai/Ancient-Gold/02-Litature.htm)
[http:// acenet.edu/ged/intro-TT.html .](http://acenet.edu/ged/intro-TT.html)
http://en.wikipedia.org/wiki/Alternative__education
<http://gotoknow.org/blog/soutpcu>
<http://learners.in.th/blog/tim4711114002/18078>
<http://lesson.swu.ac.th/so311/lesson1/lesson1.html>
<http://se-ed.net/pitupum/chapter1.doc>
<http://se-ed.net/pitupum/chapter2.doc>

កាតព្វកម្ម

คณะทำงานจัดทำสารสำหรับการประชุม จัดการศึกษาของระบบการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต

ประกอบด้วย

1) นายทองอยู่ แก้วไทรชะ	ที่ปรึกษา
2) นางสาวสุมาลี ลังษ์ศรี	ที่ปรึกษา
3) หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์	ประธาน
4) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาหลักสูตร
(นายชัยศ อัมสุวรรณ์)	รองประธาน
5) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดสมุทรปราการ	คณะทำงาน
6) นางสาววิศนี ศิลตระกูล	คณะทำงาน
7) นายปาน กิมปี	คณะทำงาน
8) นางสาวสนอง โลหิตวิเศษ	คณะทำงาน
9) นายนิกร ตันทวุดโม	คณะทำงาน
10) นางชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร	คณะทำงาน
11) นางอาชญญา รัตนอุบล	คณะทำงาน
12) นางสาววัยพร แสงนภาพร	คณะทำงาน
13) นางสาวอมรา ปฐภิญโญบุรณ	คณะทำงาน
14) นายวิรุฬห์ นิลโมจน์	คณะทำงาน
15) นางอัญชลี ธรรมะวิสิกุล	คณะทำงาน

16) นางสาวสุภาพรรณ น้อยอำแพง	คณะกรรมการและ เลขานุการ
17) นางสาวประวีณ รอดเขียว	คณะกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
18) นางสาวจตุพร สุทธิวิวัฒน์	คณะกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
19) นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	คณะกรรมการ ผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดทำสารหลักการ แนวคิด และกรอบงานการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต
- 2) ส่งเสริมการใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต
- 3) เผยแพร่ความรู้ แนวคิด และเทคนิควิธีเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต
- 4) ปฏิบัติภารกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

รายชื่อผู้เข้าประชุมปฏิบัติการ จัดทำต้นแบบเอกสาร “คัมภีร์ กศน.”

ระหว่างวันที่ 16-19 มิถุนายน 2551

ณ โรงแรมหนองบัวพาฯ จังหวัดหนองบัว

1. ดร.ทองอยู่	แก้วไทรชะ	ที่ปรึกษา สำนักงาน กศน.
2. ดร.ศรีสว่าง	เลี้ยววาริณ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
3. พชช.ดร.ชัยยศ	อัมสุวรรณ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร
4. พชช.วัชรินทร์	จำปี	ผู้เชี่ยวชาญด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
5. นายวิมล	จำนงบุตร	ผอ.สำนักงาน กศน. กรุงเทพมหานคร
6. นางสาวลัดดาวัลย์	เลิศเพ็ญเมธา	ผอ.สำนักงาน กศน.
จังหวัดนครนายก
7. ดร.วิเลชา	ลีสุวรรณ์	ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย
8. ดร.อัจนรา	สากระจาย	ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์
9. นายวีระกุล	อรณยะนาถ	ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดนนทบุรี
10. นายพล	ศรีกัลยา	ผอ.กศน.เขตสวนหลวง
11. นางชญาณี	ใหญ่สูงเนิน	สำนักงาน กศน.จังหวัดอุดรธานี
12. นายอุกฤษฏ์	ทองสุนทร	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม
การเรียนรู้
13. นายกฤติพัฒน์	แสงทอง	กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ

14. ดร.รุ่งอรุณ	ไสยโสภณ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
15. นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
16. นายสุรพงษ์	มันมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
17. นางนกพรพรณ	สุวรรณพิทักษ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
18. นายสมบัติ	คิ้วฮก	ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
19. นางลักขณา	นิลกล่ำ	กลุ่มการเจ้าหน้าที่
20. ดร.ปิยะพงษ์	ไสยโสภณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กำแพงแสน
21. นางอัญชลี	ธรรมะวิสิกุล	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
22. นางสุภาพรรณ	น้อยอำแพง	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
23. นางสาวประวีณ	รอดเขียว	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
24. นางสาวจตุพร	สุทธิวิวัฒน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

● คณะทำงานจัดทำต้นฉบับ หมวดแนวคิด

นายวิมล จำนงบุตร	ผอ. สำนักงาน กศน. จังหวัดกรุงเทพมหานคร
นายวีระกุล อรัณยะนาถ	ผอ. สำนักงาน กศน. จังหวัดนนทบุรี
ดร. วิเลชา ลีสุวรรณ	ผอ. สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงราย
ดร. อัจฉรา สากระจ่าย	ผอ. สำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์
ดร. ปิยะพงษ์ ไสยโสภณ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร. รุ่งอรุณ ไสยโสภณ	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
นางสาวประวีณ รอดเขียว	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
นางสุภาพรรณ น้อยอำแพง	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

● คณะทำงานจัดทำต้นฉบับ หมวดกิจกรรม

นางสาวลัดดาวัลย์ เลิศเพ็ญเมธา	ผอ.สำนักงาน กศน.จังหวัดนครนายก
นายพล ศรีกัลยา	ผอ. กศน. เขตสวนหลวง
นางอัญชลี ธรรมะวิธีกุล	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
นางสาวจตุพร สุทธิวิวัฒน์	หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์	กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ
นายภฤติพัฒน์ แสงทอง	กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ
นางชญาณี ใหญ่สูงเนิน	ครูสำนักงาน กศน.จังหวัดอุดรธานี

● คณะทำงานต้นฉบับ หมวดองค์กรและเครือข่าย

นางสาวลัดดาวัลย์ เลิศเพ็ญเมธา ผอ.สำนักงาน กศน.นครนายก

นายพล ศรีกัลยา

ผอ. กศน. เขตสวนหลวง

นางอัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ์

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

นางสาวจตุพร สุทธิวิวัฒน์

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์

กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ

นายกฤติพัฒน์ แสงทอง

กลุ่มส่งเสริมปฏิบัติการ

นางชญาณี ใหญ่สูงเนิน

สำนักงาน กศน.จังหวัดอุดรธานี

● คณะทำงานจัดทำต้นฉบับ ฝ่ายศิลป์

นายอุกฤษฏ์ ทองสุนทร

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

นายสมบัติ คิ้วฮก

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

นาย ศุภโชค ศรีรัตนศิลป์

กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

นายสุรพงษ์ มั่นมะโน

กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

● คณะบรรณาธิการ

ดร.ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

นางสุภาพรรณ น้อยอำแพง

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

นางสาวประวีณ รอดเขียว

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.

